

JAX-1611000102030700 Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) (W.E.F.-2016) Examination

December – 2019

Sanskrit

(Unseen, Essay and Meghaduta)

(Common Paper for 2015 & 2016)

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनाभिंथी कोर्षपशु अेक गद्यभंडनो गुजरातीभिं अनुवाद करो : १४

1 Translate any **one** of the following passages in Gujarati : 14

- (१) विद्याध्ययनेन मानवोऽमरत्वमाप्नोति । ज्ञानेन विना नरः पशुरेवास्ति । यस्य देशस्य प्रजा विद्यया हीनाऽस्ति अज्ञानान्धकारे पतिता सा प्रजा कदाप्युन्नतिं नाप्नोति । विद्या एव जनस्य सौन्दर्यमस्ति । विद्या त्वीदृशं धनं वर्तते यदतीव प्रच्छन्नं गुप्तं चास्ति । यदा जनः परदेशं गच्छति तदा विधैव तस्य बन्धुजनो भवति । राजसु विधैव पूज्यते । विधैव गुरुणामपि गुरुः । अतः सम्यगेव कथितं यद्विद्याविहीनो जनः पशुरेवास्ति ।
- (२) एकदा मधुमासे कश्चिन्नृपः स्वसचिवेनान्यै सह मृगयायै निर्जगाम । वन इतस्ततः भ्रमदिभस्तैर्धारसंपातेन प्रयूरिता काचिन्नदी समासादिता । तस्या घोरं जलरवं श्रुत्वा स राजा सचिवं पप्रच्छ – “किमर्थमिदं सरिदुच्चैराक्रन्दती” ति । स सचिवः प्रत्युवाच – “देवः यतः सा स्वपितुः शैलस्य भवनात् स्वभर्तारं सागरं प्रति गच्छत्यतः सा रोदिती” ति ।

२ नीचेनाभिंथी कोर्षपशु भेनो गुजरातीभिं अनुवाद करो : १४

2 Translate in to Gujarati any **two** of the following : 14

- (१) शिरः शार्वं स्वर्गात् पशुपतिशिरस्तः क्षितिधारं
महीध्रादुत्तुङ्गादवनिमवनेश्चापि जलधिम् ।
अधोऽधो गङ्गेयं पदमुपगता स्तोकमथवा
विवेकभ्रष्टानां भवति विनिपातः शतमुखः ॥
- (२) शुक्लां ब्रह्मविचार सारपरमामाद्यां जगद्व्यापिनीं
वीणापुस्तकधारिणीमभयदां जाडयान्धकारापहाम् ।
हस्तेस्कटिकमालिकां च दधतीं पद्मासनेसंस्थिता
वन्दे तां परमेश्वरीं भगवतीं बुद्धिप्रदां शारदाम् ॥

- (३) रात्रिर्गमिष्यति भविष्यति सुप्रभातं
 भास्वानुरुदेष्यति हसिष्यति प्रङ्कजश्रीः ।
 इत्थं विचिन्तयति कोशगते द्विरेफे
 हा हन्त हन्त नलिनीं गज उज्जहार ॥
- (४) रामे प्रवजनं बलेर्नियमनं पाण्डोः सुतानां वनं
 वृष्णीनां निधनं नलस्य नृपतेः राज्यात् परिभ्रंशनम् ।
 कारागार निवेषणं च मरणं सचिन्त्य लंकेश्वरे
 सर्वः कालवशेन नश्यति नरः को वा परित्रायते ॥

३ नीयेनामांथी कोष्ठपशु ऐकनो संस्कृतमां अनुवाद करो : १४

3 Translate in to Sanskrit any **one** of the following : 14

(१) श्रीरामनो सीता प्रत्येनो प्रेम अपार હતો. સુવર્ણમૃગની વૃથા શોધ પછી રામ પંચવટી પાછા ફર્યા અને સીતાજીને ન જોયા ત્યારે તેમણે જે શોક કર્યો હતો એ આ વાતની પુરતી સાબિતી આપે છે. શ્રીરામને પોતાને સીતાની શુદ્ધતા વિશે લગારે શંકા ન હતી. રાવણનાં નાશ પછી અગ્નિપરીક્ષામાં સીતાના પરિશુદ્ધ ચારિત્ર્યની ખાતરી સૌને થઈ ગઈ હતી. આમ છતાં અયોધ્યાનાં શાસકપદે આવ્યા પછી શ્રીરામને બે પરસ્પર વિરોધી કર્તવ્યોમાંથી એકની પસંદગી કરવાની હતી. ધર્મપાલક રાજા તરીકે જગતનાં ધર્મનાં ધોરણોની પ્રતિષ્ઠા કરવાનું કર્તવ્ય તેમણે પસંદ કર્યું પછી ભલે આ માટે એમની પોતાની પત્નીને અન્યાય થતો હોય !

(1) Shree Rama's love towards Sita was intense his disconsolate state when on his return to Panchavati after his futile chase of the golden deer we found the ashrama empty bears ample testimony to this shree Rama had no suspicion about her irreproachable purity. The fire ordial before there union, after Ravana's end had proved her absolute fidelity. However, after assuming the rulership of Ayodhya shree Rama had to choose between two conlicting duties. He choose his paramount obligation and duty as a righteous ruler pledged, to preserve dharma of the world even though it may be a wrong to his wife.

(૨) પ્રાચીનકાળમાં નચિકેતા નામે એક છોકરો હતો. તેના પિતા યજ્ઞમાં ઘરડી ગાયો બ્રાહ્મણોને દાનમાં આપતા હતા. એ જોઈને નચિકેતાને થયું કે પિતાજી નકામી થઈ ગયેલી વસ્તુઓ દાન કરે છે. પરંતુ પોતાને વહાલી એવી એક પણ ચીજ આપતા નથી તેથી તેણે પિતાને કહ્યું, “પિતાજી, તમે નકામી વસ્તુઓનું દાન કરો છો, પરંતુ એકપણ વહાલી વસ્તુ કોઈને આપતા નથી.” એકવાર કહ્યું, બે વાર કહ્યું, એટલે પિતા ગુસ્સે થઈને બોલ્યા, “ત્યારે તનેજ આપું.” “કોને આપશો ?” “યમરાજ ને.”

(2) In ancient times, there was a boy Nachiketa by name. His father was giving away in Charity old cows to the Brahmins seeing this, Nachiketa thought my father gives away useless things but does not give a single thing dear to him. And without that, How can the Sacrifice be said to have been done so he Said to his father, "Father you are giving useless things, but are not giving dear things to any one." He said it once, said twice. So the father became angry and said, "Then, I shall give you away". "To whom, will you give ?" "To Lord Yamaraja."

૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિશે સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો : ૧૪

4 Write an essay in Sanskrit on any **one** of the following : 14

(૧) સંસ્કૃતસાહિત્યે પર્યાવરણચિન્તમ્ ।

(૨) કવિકુલગુરુકાલિદાસઃ ।

(૩) આચારઃ પરમોધર્મઃ ।

(૪) વિદ્યાધનં સર્વધનપ્રધાનમ્ ।

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકો પર સંસ્કૃતમાં વ્યાખ્યા લખો : ૧૪

5 Write commentary in Sanskrit on any **two** of the following verses : 14

(૧) સંતપ્તાનાં ત્વમસિ શરણં તત્પયોદ પ્રિયાયાઃ

સંદેશં મે હર ધનપતિક્રોધવિશ્લેષિતસ્ય ।

ગન્તવ્યા તે વસતિરલકા નામ યક્ષેશ્વરાણાં

બાહ્યોઘાનસ્થિતહર શિરશ્ચન્દ્રિકા ધૌતહર્મ્યા ॥

- (२) कर्तुं यच्च प्रभवति महिमुच्छिलिन्ध्रातपत्रां
तत्स्रुत्वा ते श्रवण सुभगं गर्जितं मानसोत्काः ।
आकैलासादिसकिसलयच्छेद पाथेयवन्तः
संपत्स्यंते नभसि भवतो राजहंसाः सहायाः ॥
- (३) त्वय्यायत्तं कृषिफलमिति भ्रूविलासानभिज्ञैः
प्रीतिस्निग्धैर्जनपदवधूलोचनैः पीयमानः ।
सद्यः सीरोत्कषणसुरभिक्षेत्रमारुह्य मालं
किञ्चित्पश्चाद्द्वज्रलघुगतिर्भूय एवोत्तरेण ॥
- (४) स्थित्वा तस्मिन् वनचरवधूभुक्तकुंजे मुहूर्तं
तोयोत्सर्गाद् द्रुततरगतिस्तत्परं वर्त्म तीर्णः ।
रेवां प्रक्ष्यस्युपलविषमे विन्ध्यपादे विशीर्णां
भक्तिच्छेदैरिव विरचितां भूतिमंगे गजस्य ॥
-